

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

Трегубова Євгенія Володимирівна,
студентка

Науковий керівник: Худолій Ю. С., к.е.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ГРОШОВИХ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

З такими стрімкими змінами як у сучасній Україні, в економічній сфері постає нагальна потреба у аналізі динаміки та структури грошових доходів до бюджету країни. Більш значним це питання робить глибока економічна криза, в умовах воєнного стану в якому наразі знаходиться країна. Тому вважаємо за потрібне провести аналіз доходів державного бюджету України на підставі даних звіту: «Огляд бюджету 2025».

Аналіз вказує на значний тиск інфляції на купівельну спроможність населення. Ряд факторів демонструє скорочення реального доходу, незважаючи на зовнішній ріст зарплат, відсоток показників номінальної зарплати та інфляцію. В результаті піки зростання інфляції спричинили стрімке скорочення реального споживання, що загалом вважається звичайним проявом інфляційного шоку.

Аналіз надходжень державного бюджету України на 2025 рік демонструє помірні зміни та структурні перетворення, що відображають поточний стан господарства. Спостерігається суттєве зростання власних фінансових доходів бюджету – з 1 466 млрд грн у 2023 році до 2 224 млрд грн у 2025 році, що складає збільшення на 52%. Ця динаміка засвідчує поступове відновлення економіки після кризових явищ. Частка власних поступлень у ВВП зростає з 22% до 26%, що вказує на посилення фіскальної спроможності держави. Структура фінансових доходів демонструє значну залежність від непрямих податків. Найбільшими джерелами ресурсів є ПДВ та податок на прибуток підприємств який складає 11%. Це підтверджує традиційну для української бюджетної системи орієнтацію на оподаткування бізнесу та споживання.

Податок на прибутки фізичних осіб разом із військовими зборами становить лише 5% від загальних прибутків державного бюджету в 2025 році, і це є невеликим показником стосовно інших держав. Така ситуація може бути спричинена сукупністю взаємопов'язаних чинників, котрі охоплюють не лише економічні аспекти, а й структурні проблеми в економіці. Суттєве зменшення податкової основи через масову міграцію населення, високий рівень безробіття, розширення тіньового сектору та нераціональне адміністрування податків – усі ці складові разом формують системні труднощі, які вимагають багатовекторного підходу. Особлива увага приділяється тій обставині, що частка податку на прибутки фізичних осіб у валовому внутрішньому продукті лишається стійкою на рівні 3-4% протягом трьох років, що вказує на відсутність поступового збільшення оподаткування прибутків населення, попри загальний економічний підйом.

Особливу увагу привертає динаміка грошової пропозиції Національного банку України, яка демонструє значне зростання на 162% порівняно з 2021 роком. Це може свідчити про активізацію використання монетарних інструментів для фінансування бюджетних потреб за умов обмежених звичайних джерел доходів. Ця тенденція може мати як позитивні результати, так і потенційні ризики для економіки. З одного боку, вона дозволяє фінансувати необхідні видатки у періоди економічної нестабільності, а з іншого – може створювати інфляційний тиск та порушувати макроекономічну ситуацію у середньостроковій перспективі. Зростання частки грошей Національного банку у структурі загальних бюджетних надходжень з 1% у 2023 році до 3% у 2025 році свідчить

про більшу залежність фіскальної політики від монетарних інструментів, що вимагає уважного моніторингу та балансу.

Варто відзначити, що офіційні перекази зменшилися з 43 млрд грн у 2023 до 15 млрд грн у 2025, і це свідчить про поступове скорочення залежності від зовнішнього фінансування. Такий підхід можна розглядати як позитивний сигнал щодо зростання фінансової самодостатності держави; але водночас він ставить питання про джерела покриття цих коштів. Частка переказів у загальній структурі дохідної частини бюджету зменшиться з 3% у 2023 до 1% у 2025, і це свідчить про перехід до фінансування з внутрішніх джерел. Водночас скорочення зовнішньої допомоги може посилити тиск на внутрішні фінансові ринки та вимагати більш ефективного збору місцевих податків.

Неподаткові доходи, включно з надходженнями від розпорядження державною власністю та операцій з капіталом, займають малу частку у бюджеті. Цей стан є прямим наслідком низки взаємопов'язаних проблем, серед яких низька ефективність корпоративного управління у самому державному секторі. Суттєві перешкоди з доступом до інвестиційних ринків через високі загрози, обмеженість капіталу та міжнародну невизначеність додатково стримують фінансові резерви держави. Крім того, неідеальний механізм приватизації, що поєднує бюрократичні перешкоди, корупційні ризики та брак прозорості, унеможливує розумне використання державного майна. Найбільш нагальною проблемою залишається суттєве зниження продуктивності провідних державних підприємств через пряме руйнування інфраструктури внаслідок бойових дій, втрату територій, енергетичний спад, що зупиняє виробничі потужності, та широкі міграційні потоки, які позбавляють підприємства фахових працівників. Ця сукупна криза системи розпорядження державною власністю не лише знижує бюджетні прибутки просто зараз, але й формує серйозні ризики для майбутнього економічного пожвавлення країни, адже саме державні активи мають стати головним рушієм відбудови економіки у післявоєнний час.

В цілому, аналіз демонструє сприятливу тенденцію до зростання прибутків автономного кошторису. Проте, огляд будови та зміни прибутків державного кошторису на 2025 рік відображає стриманий погляд у плануванні, зосередження на корпоративному секторі як головному платнику податків та відчутну залежність від зовнішніх позик. Очікуване збільшення надходжень може бути зумовлене сподіваннями на пожвавлення економічної діяльності, інфляційними явищами та подальшою світовою допомогою, але водночас помітна структурна вразливість податку на прибутки громадян. Порівняно невисокий відсоток податку на прибутки фізичних осіб вказує на необхідність розширення сфери оподаткування доходів громадян та окреслює обмежені резерви мобілізації внутрішніх коштів, що вимагає створення цілісних рішень для зміцнення фіскального потенціалу держави в довгостроковій перспективі.

Література

1. Огляд бюджету 2025. Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/byudzhet-2025.pdf>.
2. Худолій Ю.С., Василенко О.І., Шклярук А.В. Використання інфляційного таргетування, як інструменту забезпечення фінансової безпеки країни. Економіка і організація управління: зб. наук. праць ДонНУ. 2016. № 1(21). С. 212-218.
3. Онищенко В.О., Довгаль Ю.С., Савченко Т.В. Дослідження впливу грошово-кредитної політики на макроконкурентоспроможність країни. Вісник Української академії банківської справи. 2011. №2. С. 7–12.
4. Dovgal, Yu. Strategic priorities of regional innovation potential development. Socio-economic research bulletin, 2013, 3 (1): 17-21.
5. Онищенко С.В. Маслій О.А. Організаційно-економічний механізм упередження загроз бюджетній безпеці економіки України. Науковий вісник Полісся. 2017. № 1 (9), ч. 1. С. 176-184.